

1. A Klímaváltozás

Változó időjárás

Természetes, hogy a Föld időjárása változik. Az elmúlt évmilliók alatt hidegebb és melegebb időszakok váltakoztak, aminek okai között egyaránt megtaláljuk bolygónk Nap körüli pályájának ingadozásait, új növényfajok elterjedését, de a nagy vulkánkitöréseket is. Az elmúlt 200-300 évben azonban az éghajlat sosem tapasztalt ütemben melegszik. A közelmúlt forró, aszályos nyarai és enyhe telei, a világszerte tapasztalt rendkívül időjárási események egy aggasztó folyamat tünetei.

Üvegházhatású gázok

A jelenségért az üvegházhatás felelős. Bizonyos gázok, leginkább a szén-dioxid (CO₂) és a metán (CH₄) megakadályozzák, hogy a Naptól a Földre érkező sugárzás visszaverődjön a világűrbe. Az itt maradó sugarak pedig fűtik a légkört. Ez egy természetes jelenség, ami nélkül a Föld élettelen bolygó lenne. Azonban az ipari forradalom óta olyan mértékben gyorsul ezen gázok kibocsátása, hogy féltő: a felmelegedés visszafordíthatatlan éghajlati katasztrófához vezet. A folyamatosan gyorsuló üvegházhatású gázok kibocsátása és az egyre gyorsabban emelkedő hőmérséklet egyértelműen jelzi: az emberi tevékenység felelős a felmelegedésért. A szén-dioxid ugyanis elsősorban a fosszilis tüzelőanyagok (szén, kőolaj, földgáz) elégetésekor szabadul fel.

Gyorsuló felmelegedés, fenyegető klímakatasztrófa

Mindez katasztrófális hatásokkal fenyegeti az egész emberiséget. A sarkvidéki jégpáncél gyorsuló olvadása méterekkel emelheti meg a világ tengereinek szintjét, százmilliókat elűldözve otthonaikból. Ráadásul a jég olvadása tovább gyorsítja a felmelegedést, mivel a fehér jégtáblák a napsugarak 90%-át visszaverik, míg a nyílt tenger a beérkező sugarakat nagyrészt elnyeli. AZ állandóan fagyott tundra felolvadása, mocsarasodása is hatalmas mennyiségű metánt enged a légkörbe.

Az aszály és a forróság miatt a mezőgazdasági termelés visszaesik, éhínségek és menekülthullámok fenyegetnek. A meleg kedvez a kártevők és a kórokozók elterjedésének, új járványok kitörésére kell felkészülnünk. A gazdasági és társadalmi válság, az ivóvízkészletek csökkenése növeli a regionális háborúk, konfliktusok veszélyét.

Mintegy 2°C hőmérséklet-emelkedés az, ami – bár jelentős nehézségeket okoz – még kezelhető. A jelenlegi nemzetközi erőfeszítések célja, hogy ezt a határt ne lépjük át.

Csökkentsük a kibocsátást!

Az 1997-ben 38 állam által elfogadott Kiotói Jegyzőkönyv értelmében az aláírók vállalták, hogy 2012-ig az 1990-es évhez képest 5,2%-kal csökkentik üvegházhatásúgáz-kibocsátásukat. Az Európai Unió 8, Magyarország 6%-ot vállalt.

Hazánkban a klímapolitika szempontjainak úgy kell érvényt szerezni, hogy az ne hátráltassa, hanem lehetőség szerint segítse a felzárkózást Európa fejlettebb, nyugati feléhez, például a fejlettebb technológiák és iparágak munkahelyteremtő hatásán vagy az energiatakarékosság általánossá válásán keresztül.

Mivel az üvegházhatású gázok kibocsátása világszerte 1997 óta folyamatosan emelkedett, 2050-ig legalább a felére kell csökkenteni azt a 2000-es szinthez képest. A cél csak a teljes szemléletváltás, az alacsony széntartalmú gazdaság megteremtése lehet globálisan és Magyarországon egyaránt.

Magas és alacsony szénigényű társadalom jövőképe

Terület	Feladat
villamosenergia-termelés	<ul style="list-style-type: none"> • A fosszilis energiahordozók arányának csökkentésével párhuzamosan a megújuló energiaforrásoknak (szél-és napenergia, biomassza) kell erőteljesebb szerepet kapniuk, a szénerőművek esetében pedig gondoskodni kell a CO₂ megkötéséről. • A kapcsolt (áram+hő) energiatermelés elterjesztése mellett több helyi, kisebb áramforrás alkalmazására lesz szükség. • A szolgáltatókat a környezetbarát energia eladásában és a villamosenergia-fogyasztás csökkentésében kell érdekelté tenni.
Ipar	<ul style="list-style-type: none"> • A kevésbé energiaigényes ágazatokra kell hangsúlyt helyezni, amit a fogyasztási szokások átalakulása és az újrahasznosítás elterjedése is kikényszerít. • Az egyes termékek termelése során az energia-megtakarítási lehetőségek kiaknázását elsődleges szemponttá kell tenni. • Könnyebben újrahasználható termékekre lesz szükség. A fogyasztás, a termékek előállítása és használata során egyaránt érvényesülnie kell a klímatudatosságnak.
Hőenergia	<ul style="list-style-type: none"> • A hőenergiát nagyrészt villamos árammal kapcsoltan kell termelni, alacsony széntartalmú tüzelőanyagokból és környezetkímélő technológiával, mint amilyen a biomassza hasznosítása. • A jobban szigetelt épületekkel, tudatosabban szervezett mikro-és közösségi szintű hőtermeléssel kell további megtakarításokat elérni. • Fontos az energiafelhasználás ésszerűsítését szolgáló auditálás egyszerűbbé, könnyebbé elérhetővé tétele a legszélesebb kör számára.
Közlekedés	<ul style="list-style-type: none"> • Fenntarthatóbb közlekedési módokra kell áttérni a jelenlegi, alacsony hatásfokú, pazarló megoldások helyett: helyi és regionális felszíni tömegközlekedés, gyaloglás és biciklizés. • A közúti szállítás arányát a szállítási igények tudatos tervezésén, a kevésbé környezetterhelő szállítási eszközök igénybevételén keresztül kell csökkenteni. • Át kell állni az alacsony széntartalmú üzemanyagok – középtávon bioüzemanyagok, hosszú távon villamos energia és hidrogén – alkalmazására. Meg kell teremteni az ezek elterjedéséhez szükséges infrastruktúrát. • Az autósárlóknak jobban figyelembe kell venniük az egyes járművek környezeti hatásait, amikor típust választanak.
Mezőgazdaság	<ul style="list-style-type: none"> • A kis vegyszerigényű, külterjes, munkaigényes gazdálkodás és a biogazdálkodás térnyerésére van szükség, amely elsősorban a helyi piacokra termel, és csak másodsorban a világg piacra. • Az energiafelhasználás fedezetét helyben hasznosított, megújuló forrásokból kell fedezni, energiamegtakarító technikák kiterjedt alkalmazásával. • Elkerülhetetlen az átállás a víztakarékosabb öntözőrendszerekre.

2. Mire készülünk Magyarországon?

Egy ENSZ-jelentés megállapítja: Magyarország a klímaváltozás miatt a Föld egyik legveszélyeztetettebb országa, időjárásunk várhatóan az átlagnál nagyobb mértékben változik majd.

Forró, száraz nyarak, enyhébb és csapadékosabb telek

A nyarak csúcshőmérséklete 1975 –s 2004 között már eddig is jelentősen emelkedett, ez tovább folytatódik. Csökken a nyári csapadékmennyiség, nő az aszályos időszakok gyakorisága, hossza és súlyossága. Ezzel párhuzamosan több felhőszakadásra, jégesőre, váratlan és nagy mennyiség csapadéokra kell felkészülnünk. A telek várhatóan enyhébbek és csapadékosabbak lesznek. Folyóink átlagos vízhozama akár a felére is csökkenhet, azonban nő a jelentős árhullámok veszélye. A felszín alatti vizek utánpótlása veszélybe kerül. Ez az ivóvízbázis mellett az öntözés utánpótlását is veszélyezteti. Tavaink vízutánpótlása gyengül, több ki is száradhat, növekszik a szervesanyag-koncentráció, elszaporodnak az algák és más egysejtűek. A felmelegedés rontja a talaj tápanyag és nedvesség-tartalmát, visszaveti a mezőgazdasági teljesítményt. Új, hazánkban eddig ismeretlen fajok, kártevők megjelenésére kell számítani. A melegebb időjárás fokozza a hóhullámokkal járó egészségügyi problémákat. Mindez felértékeli a klímabarát városfejlesztés, a lakókörnyezet kialakításának jelentőségét is. Összességében elmondható, hogy az állami-kormányzati szféra mellett a gazdasági szereplők és a társadalom, a civil szféra erőfeszítéseire is szükség lesz, hogy csökkenteni tudjuk üvegházhatásúgáz-kibocsátásunkat, illetve felkészüljünk a megváltozó időjárás kihívásaira.

3. Emberi egészség

Mire készüljünk?

A hőség nem csak kellemetlen

A klímaváltozás közvetlenül is hat az emberek életére. Ahogyan minden élőlényt, az embert is megviseli majd a melegebb időjárás. A következő ártalmakra kell felkészülnünk:

- A magasabb hőmérséklet, a hóhullámok és gyakoribb frontátvonulások miatti halálozások száma emelkedni fog, miközben az emberi munkateljesítmény csökken.
- A vízhez és élelmiszerhez kötődő betegségek elterjedése várható a melegben szaporodó kórokozók miatt.
- Gyakoribbá válnak a kullancs-betegségek, a szalmonella és a hanta-láz, a nyugat-nílusi vírusfertőzés. Megjelenik a malária.
- A városi levegőt kedvezőtlenül befolyásolja a nagyobb meleg, a légzőszervi megbetegedések terjedésére számíthatunk.
- A nyári felhőzetcsökkenés miatt UV-B sugárzástöbblet várható.
- Kitolódik a parlagfű tenyészidőszaka, tovább tart a magas pollen-koncentráció.

Mit tehetünk?

Megelőzés, ártalomcsökkentés

A lakosságot rendszeresen tájékoztatni fogjuk a veszélyforrásokról. A fővárosban már működő Klíma Egészségügyi Hálózatot kiterjesztjük az egész országra.

Hőségtervet dolgozunk ki, végrehajtását rendszeresen ellenőrizzük.

A kötelező és kiegészítő oltások rendszerét felülvizsgáljuk.

A veszélyeztetett társadalmi csoportok (idősek, gyermekek, hajléktalanok) teljes körű számbavétele után megteremtjük hatékony ellátásuk feltételeit.

A városokban azonosítjuk a „hőszónákat”, itt lehetőség szerint megoldjuk az árnyékolást, és biztosítjuk a vízvételi lehetőséget.

Közhasználatra alkalmas hűtött helyiségeket alakítunk ki, rendszeresítünk.

Az építésügyi szabványokat felülvizsgáljuk, szigorúbb szabványokat dolgozunk ki a megváltozott időjárásnak megfelelően.

4. Veszélyben az élővilág

Mire készülünk?

Az éghajlat megváltozása érzékenyen érinti a magyarországi élőhelyeket, a vadon élő növény- és állatfajokat. Különösen az elszigetelten, kis területen koncentráltan fellelhető fajok, a szigetszerű élőhelyek veszélyeztetettek. A homokos területek szárazabbá válása sivatagosodáshoz vezethet, és tönkretetheti a nedves társulatokat. A legtöbb élőhelyre negatív hatást gyakorol az éghajlatváltozásra. A növényzeti övezetek határai mindenhol eltolódnak, ami különösen az erdőknél lesz szembeötlő. Bár a fák vegetációs időszaka hosszabb lesz – akár negyven nappal is korábbra kerülhet a rügyfakadás – az aszályok a fanövekedést lassítják, a faállományt öregítik, megújítását nehezebbé teszik. Új, ellenálló inváziós fajok, állati és növényi kártevők elterjedése várható az őshonos fajok rovására, ami a biológiai sokféleséget visszafordíthatatlanul csökkenti. Mindezeket a problémákat súlyosbítják a várhatóan egyre gyakoribbá és kezelhetővé váló erdőtüzek.

Mit tehetünk?

Összeállítjuk a klímaváltozás miatt veszélyeztetett fajok és élőhelyek listáját, helyzetüket folyamatosan nyomon követjük.

Védjük a társulások sokszínűségét, a sérült élőhelyeket rekonstruáljuk.

A vizes élőhelyek vízmegtartó képességét növelni, vízutánpótlásukat javítani fogjuk. Megszüntetjük a vízlevezetés kényszerét, a víztározók üzemeltetését ökológiai szempontok alapján felülvizsgáljuk. Az ártéri vízgazdálkodásban a természeteshez közeli viszonyok megteremtésére törekszünk.

A természeteshez minél jobban közelítjük az erdőgazdálkodást. A nagy kiterjedésű tarvágásokat megszüntetjük. Erdőtelepítésre őshonos, szárazságtűrő fajtákat használunk. Kiterjedt erdőtelepítésbe kezdünk az Alföldön.

Újjáélesztjük a hagyományos tájgazdálkodást a mezőgazdaságban (kaszálás, legeltetés). Az extenzív és természet közeli gazdálkodási formák elterjedését támogatjuk. Természetes védőzónákat (pufferterületek) alakítunk ki a veszélyeztetett élőhelyek körül.

Az állatok vándorlási útvonalait biztosítjuk, a konfliktuspontok azonosításával, a természetvédelmi területek határainak rendszeres felülvizsgálatával.

Vadátjárókat létesítünk a főutakon és autópályákon.

Elfogadható mederbe tereljük az inváziós fajták beáramlását, a kolonizációt.

5. Energetika

A magyar üvegházhatású gáz-kibocsátás háromnegyedéért az energiaszektor felel. Ez az a terület, ahol a legtöbb a tennivaló. Változtatnunk kell a felhasznált energiahordozók arányán. Az energiatermelést hatékonyabbá, a felhasználást takarékosabbá kell tennünk. Az energetika átalakítása a gazdaság és a mindennapi élet szinte minden területén éreztetni fogja a hatását, ami alkalmazkodást igényel a gazdaság szereplőitől és az állampolgároktól egyaránt.

Energiatermelés ma

A magyar energiahordozók fedezik, a teljes felhasználás 77%-a pedig importból ered. Ez a környezeti károkozás mellett az energiaellátás biztonságának kérdését is felveti. Áramtermelő erőműveink többsége elavult, kevés energiát termel a kibocsátott üvegházhatású gáz mennyiségéhez képest.

Az éghajlatra semmilyen hatást sem gyakorló atomenergia szerepe hazánkban igen jelentős: a magyar áramellátás 40%-át a paksi atomerőmű fedezi. Ugyanakkor a megújuló energiaformák aránya 2005-ben még igen csekély volt – a teljes fogyasztás mintegy 4,1%-a származott ezekből.

Mire készüljünk?

Alternatív energiaforrások

Terjed a biomassza (szerves hulladék, melléktermékek, energianövények, biogáz) felhasználása energiatermelésre, 2006-ban a teljes áramtermelés 4,3%-a származott ilyen forrásból. Azonban ezzel is gondok vannak: rossz hatásfokú erőművekben, szénhez adagolva égetik el őket. Főleg csak áramtermelésre használják, így a keletkező hőenergia jelentős része kárba vész. A helyi erőműveknél gyakran kicsik az üzemegységek, ami nem teszi lehetővé az optimális felhasználást. Az alapanyag előállítására létrehozott energiaültetvények ráadásul termőterületet foglalnak el, és elvonják a talaj tápanyag tartalmát. A bioüzemanyagokkal kapcsolatban is számos jogos aggály merül fel: a jelenlegi biodízel és bioetanol-termelés felhajtja az élelmiszer árakat, miközben, a teljes gyártási és felhasználási folyamatot figyelembe véve, nem is érhető el velük megtakarítás az üvegházhatású gázok kibocsátásában.

A biogáz (szerves hulladék bomlásakor keletkező biometán) alkalmazása lenne a leghatékonyabb és legkímélőbb megoldás, azonban ennek széleskörű elterjedését egyelőre a rossz jogi szabályozás és a magas befektetési igény hátráltatja.

Nagy tartalékok vannak a jelenleg alig hasznosított geotermikus energiákban. Hazánkban könnyen lehetne hőt és áramot nyerni a mélyen fekvő kőzetekből, ugyanis a Kárpát-medencében vékony földkéreg. Egyelőre azonban csak hőtermelésre használjuk ezt az energiaforrást, az áramtermelés jelenleg a tervezés és előkészítés szakaszában jár.

A szélerőenergia kiaknázása néhány éve kezdődött Magyarországon. Jelenleg az ország 17 pontján forognak szélkerekek. Elterjedésüket a természetvédelmi szempontok mellett energetikai nehézségek is hátráltatják: a változó

szélségek miatt erősen ingadozó teljesítmény és az áramtárolás nehézségei miatt a pillanatnyi igényekhez kell igazítani a megtermelt áram mennyiségét, így pedig nem lehet hasznosítani a szélenergiában rejlő teljes potenciált. Nagyrészt a napenergia is kiaknázatlan még. Szerepének növekedését a napelemek magas költsége és alacsony hatásfoka hátráltatja, azonban biztató, hogy évről évre hatékonyabb eljárások jelennek meg a fény árammá alakítására. Vízügyben hazánk szegény, és a helyzet várhatóan csak romlani fog, hosszú távon nem érdemes számolni ezzel az energiahordozóval.

Energiatermelés holnap

Az Európai Unió 2007-ben kitűzött céljai alapján 2020-ig közösségi szinten legalább 20%-ra, Magyarország esetében 13%-ra kell növelni a megújuló energiahordozók arányát. 2025-ig feltehetően továbbra is elkerülhetetlenek lesznek a szénerőművek, ezek hatásfoka azonban már pusztán azáltal is jelentősen növelhető, ha a ma elérhető legmodernebb technológiát alkalmazzák. Jobb minőségű szenek alkalmazásával, biomassza hozzáadásával, a hőenergia fűtésre használásával és a keletkező szén-dioxid megkötésével (föld alatti tárolásával) tudjuk csökkenteni az környezetterhelést és növelni a hatásfokot. A második generációs bioüzemanyagok már kevésbé terhelik a környezetet. Az előrejelzések szerint tíz éven belül rendelkezésre állnak azok a technológiák, amelyek lehetővé teszik a cellulóz átalakítását üzemanyaggá-energianyereséggel. Évente 1,137 millió köbméter biogáz előállítás lehetséges, középtávon. Megteremtjük a jogi lehetőséget, hogy az így nyert metán bekezdhető legyen a rendes gázellátásba.

A napkollektorok elterjedése, valamint a hatékonyabb és olcsóbb napelemek, az épületek tervezése során alkalmazott passzív napcsapdák révén jelentős klímasemleges energiaforrás válik széles körben elérhetővé. A geotermikus energia elterjedése az áramtermelésben és a fűtésben egyaránt előrelépést hoz. A szélerőművek teljesítmény-ingadozását a területi szétterülésük (és számuk) növelésével, és csúcsidőszaki fogyasztás önkéntes korlátozásával fogjuk ellensúlyozni. A hálózati integráció gyorsítása, az energiatárolás biztosítása és a tartalékkapacitások megteremtése a feladat.

Az atomenergia arányának növelése összetett kérdés, ami széles körű mérlegelést igényel.

Mit tehetünk a takarékosabb energiafogyasztásért?

Noha Magyarország regionális összehasonlításban aránylag kevés üvegházhatásúgáz-emisszióval képes egységnyi gazdasági növekedés elérésére, az ipari szereplők és az állampolgárok jelentős lépéseket tehetnek a teljes energiafogyasztás leszorításáért, ami a környezetszennyező kibocsátás csökkentésének előfeltétele.

Elsősorban az előállított termékek újrahasznosításával, tartósabbá tételével, lecserélésük ütemének lassításával érhető el megtakarítás. Törekedni kell a helyben gyártott termékek térnyerésére a sok szállítást igénylőkkel szemben.

Az ipari gyártási folyamatok üvegházhatású gáz költsége csak kismértékben csökkenthető, de folyamatosan kutatni kell az alacsony széntartalmú helyettesítő anyagokat.

A négymillió magyar háztartás adja az ország energiafogyasztásának 38%-át, ezért kulcsfontosságú, hogy az emberek szemlélete energiatudatosabbá váljon. A lakossági energiafelhasználás 70%-át az épületek fűtése adja. A magyar lakások hőszigetelése rossz: négyötödük nem felel meg a jelenleg hatályos, új épületekre vonatkozó normáknak.

Használt épületekben a nyílászárók cseréje, felújítása az épülethatároló felületek szigetelése, a fűtési berendezések korszerűsítése, termosztátok felszerelése, a távfűtés szabályozhatóvá tétele a feladat.

Új épületek építésénél szigorúbb energiahatékonysági normák bevezetése indokolt: a most elérhető legmodernebb technológiákkal is ötödére csökkenthető a jelenlegi fogyasztás. A passzív házak pedig gyakorlatilag nem igénylenek fűtést.

A hagyományos izzókat és a magas készenléti fogyasztású háztartási gépeket le kell cserélni. Légkondicionáló berendezések helyett nagyobb hangsúlyt kell helyezni a hőszigetelésére és az árnyékolásra.

Energiatakarékosabb és a légekört kevésbé szennyező közlekedési módokra kell áttérni.

6. Vízgazdálkodás

Mire készüljünk?

Az éghajlatváltozás várhatóan minden folyóvizünket és tavunkat érinti. A gyakoribbá és súlyosabbá váló aszályok miatt az átlagos folyami vízhozam csökkenésére kell felkészülnünk. Eközben a téli-tavaszi időszakban a jelenleginél is nagyobb árhullámok levonulása várható, amelyek kárértéke a megfelelő intézkedések híján jócskán meghaladhatja a jelenlegit.

Fel kell készülnünk rá, hogy tavaink vízutánpótlása megfogyatkozik, miközben párolgásuk fokozódik. A vízszint és a vízfelület csökkenésével, a hőmérséklet, a szerves anyag és a só koncentráció emelkedésével, a mikrobák elszaporodásával számolhatunk. Számos alföldi tavunk teljesen kiszáradhat. Minden természetes vizünkben lassul az öntisztulás folyamata, és a szennyvíz biológiai tisztítása is nehezebbé válik.

Legnagyobb víztartalékunk a talajban van. Ennek szárazabbá válásával egy időben a talajszint átlagos süllyedésével is szembe kell néznünk, ami megnehezíti az öntözést, különösen a helyi, kis léptékű mezőgazdasági öntözőrendszerekben. A téli-tavaszi időszakban ugyanakkor a jelenleginél is komolyabb gondot okozhat majd belvíz, a nyári zivatarok pedig kisebb patakokban, folyókban növelik a hirtelen levonuló áradások esélyét.

Az ivóvízbázis is megsérülhet az utánpótlás romlása miatt. Mindez azért különösen fenyegető, mert az öntözés és az élő szervezetek – valamint a lakosság – vízigénye egyre nagyobb lesz.

Mit tehetünk?

A legfontosabb az árvizek és belvizek visszatartása. Az árvíz elleni védekezés jelentősége tovább nő: a károk csökkentése mellett öntözővíz tartalékolására is lehetőséget teremt.

A Vásárhelyi Terv továbbfejlesztése mellett kisebb tározók, csatornák létesítése indokolt. A települési vízvezető rendszereket a beszivárgás elősegítésének szem előtt tartásával kell kiépíteni és működtetni.

Az ártéri gazdálkodást a természetes állapothoz fogjuk közelíteni. Csak a legsúlyosabb belvizeket fogjuk elvezetni, a kisebbeket visszatartjuk, összegyűjtjük.

A természetes tavak vízpótlását módosítjuk. Alternatív vízkivételi lehetőséget teremtünk.

Az iparban, ahol lehetséges, a vízhűtési technológiákat fel kell váltani más megoldásokkal.

A gyárakból kibocsátott szennyeződések, a műtrágya és a növényvédő szerek használata csökkenti az ivóvíztartalékokat. Okosan kell gazdálkodni a vízzel!

7. Mezőgazdaság

Mire készüljünk?

Növénytermesztés

A mezőgazdaság előreláthatólag számos negatív hatásnak lesz kitéve az éghajlat megváltozása miatt. A mezőgazdasági termelés csökkenése várható. A növénytermesztést érzékenyen érintik a gyakoribbá váló aszályos időszakok – a szárazság már ma is a legnagyobb értékű elemi károkat okozza a mezőgazdaságban. Nő az öntözésigény, miközben a vízkészletek csökkenése várható. Fel kell készülnünk rá, hogy a legjobb termőterületeken is vízhiány lesz. Ugyanakkor az árvizeknek, belvizeknek való kitettség is növekedni fog. A heves zivatarok, jégesők mellett a szél okozta talajeróziótól és a bevándorló kártevők, gyomok, valamint kórokozók elszaporodásától is okkal tarthatunk.

Állattartás

Az állattenyésztésben különösen a nagyüzemi (intenzív) állattartást, a sertés-, marha- és baromfitelepeket érinti kedvezőtlenül a hőmérséklet emelkedése. Nő az állatok víz-, árnyék- és táplálékigénye. A változások szabadban tartott állományt kevésbé érintik. Ezekre a fajtákra a legelő tápanyagtartalmának kedvezőtlen változása jelent veszélyt.

Mit tehetünk?

Felgyorsítjuk a növénynemesítést, a legmegfelelőbb fajtaválasztékot alkalmazkodóképesség alapján választjuk ki. Az állatfajták nemesítése során a teljesítmény és a minőség mellett hangsúlyt kell fektetni a klímaváltozással szembeni tűrőképességre is.

Takarékos öntözéstechnológiára, belvíz- és aszályveszély megelőzését szolgáló, több hatású művelésre kell átállni. Fejlesztést igényel a jégverés okozta károk elleni védekezéstechnológia, ennek alkalmazását terjeszteni kell.

Információs rendszert építünk ki az aszálykárok ellen, a leginkább érintett régiókban biztosítjuk a vízvisszatartást és a folyamatos növénytakarást. A vizes élőhelyeket megóvjuk. Az agrár-környezetvédelmi program keretében kidolgozott intézkedéseket széles körben alkalmazzuk.

Növeljük a táj mozaikosságát (mezsgyék, sövények, fasorok).

Az őshonos állatfajták egyedszámát állami támogatással és az extenzív állattartás feltételeinek javításával növeljük.

Biztosítani kell az állattartó telepek szigetelését, szellőztetését innovatív, „klímabarát” módon, minél nagyobb hányadban megújuló energiaforrásokon alapuló módszerekkel.

Meg kell oldani az állattartásnál a keletkező trágya környezetbarát felhasználását, a keletkező biogáz összegyűjtését és helyi hasznosítását ösztönző pályázati rendszer kiépítése révén.

A mezőgazdasági biztosítási rendszert új alapokra helyezzük.

Mezővédő erdősávok rendszerét alakítjuk ki a fás legelők területének növelésével.

8. Közlekedés

Mire készülünk?

Aggasztó folyamatok

A közlekedés terén jelenleg aggasztó folyamatokat figyelhetünk meg, amelyeket mindenképpen meg kell fordítanunk. A teljes magyar energiafelhasználás 21%-áért felel ez a terület, az emissziós mutatók pedig évről évre romlanak. 2002 és 2005 között a közlekedés üvegházhatásúgáz-kibocsátása 26%-kal emelkedett. Egyre terjed a legkevesbé hatékony egyéni közlekedés és a közúti teherfuvarozás. Jelenleg 280 gépkocsi jut ezer főre, és a szám várhatóan növekedni fog. Egyre többen utaznak egyedül egy autóban.

Mit tehetünk?

Az autók üzemanyag-takarékosabbá válása, a megújuló üzemanyagok elterjedése és az úthálózat javulása reményt keltő folyamatok. Azonban nem kerülhető el a közlekedési szokások alapvető megváltoztatása. A tömegközlekedés, a rövid utakon a gyaloglás és a biciklizés terjedésétől remélhetünk érdemi javulást. Az állampolgári döntéseket az állam a megfelelő fejlesztésekkel és támogatásokkal, illetve szankciókkal (útdíjak, stb.) fogja ösztönözni, bár az üzemanyagok várható drágulása is ilyen irányú nyomást gyakorol az utazókra. Az áruszállításban a vasutat és a vízi szállítást kell támogatni. A közlekedéstudatos városfejlesztés mellett az alacsony emissziójú gépkocsik támogatásától remélhetünk előrelépést.

Hogyan vezethetünk autót környezettudatosan?

Kiegyensúlyozott gyorsításokkal, állandó utazósebességgel, optimális sebességváltással.

A légkondicionáló visszafogott használatával.

A kerekek nyomásának rendszeres ellenőrzésével.

Felesleges súlyok eltávolításával.

A hirtelen fékezések elkerülésével, a követési távolságok betartásával.

9. Kié a felelősség?

A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia végrehajtása csak akkor sikerülhet, ha céljait a politika, a társadalom és a gazdaság minden szereplője magáénak érzi. Csak a legszélesebb körű összefogással van esélyünk megállítani a veszélyes folyamatokat és alkalmazkodni a barátságtalanabbá váló időjáráshoz. Ebben az államnak, az állampolgároknak, a civil szervezeteknek, a helyi közösségeknek és az egyházaknak, az üzleti szektor szereplőinek és a médiának egyaránt kikerülhetetlen feladatai vannak.

Kulcsszerepet játszhat a Stratégia megvalósításában az úgynevezett Zöld Beruházási Rendszer, ami a nemzetközi emissziókereskedelmi rendszerben értékesített magyar CO₂-egységekből származó bevételt – az országos kvóta fel nem használt része piacin forgalmazható – az energiafelhasználást és az üvegházhatásúgáz-kibocsátást csökkentő fejlesztésekbe fordítja vissza. Fontos anyagi forrást jelent a Környezet és Energia Operatív Program (KEOP) több mint 110 milliárd forintja, ami zöld energetikai fejlesztésekre fordítható a következő években.

Állami szervek

- megfelelő jogi-gazdasági szabályozó rendszer kialakítása;
- támogatási rendszerek felülvizsgálata, átalakítása;
- a társadalom szemléletformálásának erősítése, példamutatás;

Régiók

- a klímaváltozás hatásait is figyelembe vevő területfejlesztési program és koncepció összehasonlítása;

Lakosság

- a fogyasztás és az anyag- és energiafelhasználás csökkentése, hatékonyabbá tétele;
- életmódváltás
- klímabarát közlekedés;
- az éghajlatváltozással kapcsolatos tájékoztatás figyelemmel kísérése;

Civil szervezetek

- társadalom és a döntéshozók figyelmének felkeltése, folyamatos fenntartása az éghajlatváltozás témakörével kapcsolatban;
- a döntéshozók munkájában való részvétel, társadalmi ellenőrzés;
- a társadalom mozgósítása, akciók indítása;

Helyi közösségek, önkormányzatok, egyházak

- példamutatás;
- információk-tapasztalatok cseréje;

Üzleti szektor

- az anyag- és energiafogyasztás csökkentése a hatékonyság növelésével párhuzamosan;
- a vállalatok működésének klímabarátabbá tétele;
- a termékek, szolgáltatások, vállalati profilok zöldítése;
- klímabarát kutatások és fejlesztések, klímainnováció;
- társadalmi felelősségvállalás az éghajlatvédelem érdekében;

Média

- a társadalom és a döntéshozók figyelmének felkeltése, folyamatos fenntartása az éghajlatváltozás témakörével kapcsolatban.

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, 2008. március 19.